

**ДЕЯКІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ПОЛЮСІВ
ЗРОСТАННЯ ХАРКІВСЬКОГО РЕГІОНУ**

Сиромолот Е. А.

аспірант кафедри державного управління,
публічного адміністрування та економічної політики,

керівник Інформаційного центру

Асоціації європейських прикордонних регіонів

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Науковий керівник:

Гавкалова Н.Л.

доктор економічних наук, професор,

завідувачка кафедрою державного управління,

публічного адміністрування та економічної політики

Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Регіональні полюси зростання відповідно до ЗУ «Про засади регіональної політики» визначені як функціональний тип територій, який потребує розробки з боку органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування спеціальних механізмів та інструментів для планування відновлення та стимулювання розвитку регіонів і територій [1].

Але, слід констатувати факт відсутності на державному рівні візії щодо стратегічного планування розвитку регіональних полюсів зростання, як функціонального типу територій, що ускладнює процес розробки відповідних проектів та програм регіонального розвитку для їх державної підтримки.

Беручи до уваги діючі сучасні трансформаційні процеси у системі державного регіонального управління, які ґрунтуються на впровадженні європейських стандартів доброго врядування, багатостороннього партнерства та багаторівневого управління, створення концептуального бачення розвитку регіональних полюсів зростання, на нашу думку, слід спрямувати через участь представників закладів вищої освіти, як заінтересованих сторін у реалізації державної регіональної політики на місцевому рівні.

У цьому контексті вважаємо необхідним використати досвід Харківської області у створенні центрів регіонального розвитку через формування партнерства обласної державної адміністрації, обласної ради, Асоціації органів місцевого самоврядування Харківської області та закладів вищої освіти м. Харкова [2, с.355], який можна розглядати у тому числі як експеримент регіонального управління та приклад доброго врядування розвитку територій [3, с.7].

Сучасну особливість розвитку територій України, а саме існування територіальних диспропорцій, які виникли через вплив війни, відмітили експерти цільової дискусії, які відзначили роль регіональних полюсів зростання у їх подоланні наводячи приклади європейської практики реалізації політики територіальної згуртованості Європейського Союзу[4].

Так, у наведених прикладах повоєнного відновлення Франції фокус розвитку регіональних полюсів зростання був на проведенні економічної децентралізації та створення «двигунів» зростання в регіонах. У Польщі була створення диференційована система ідентифікації переліку полюсів зростання за критеріями ярусності та вимірів потужності, а саме: сильний, слабкий та збалансований центри зростання. У складі іншої територіальної типології - «Міська функціональна ієрархія», визначаються наступні види територій, а саме: Національний мегаполіс, Надрегіональний мегаполіс, Регіональна агломерація, Субрегіональний центр, Надлокальний центр, Потужний місцевий центр, Місцевий центр.

На нашу думку, вищенаведений європейський досвід можна використати для формування регіональних полюсів зростання Харківської області, враховуючи складність процесу ідентифікації та складання переліку функціональних типів територій [5, с.513], що зазначено у моніторингових документах стану реалізації державної політики регіонального розвитку України 2021-2027, беручи до уваги існуючу особливість розвитку м. Харкова, як одного з потужних Центрів вищої освіти в Україні та використовуючи вищенаведений досвід у проведенні експерименту регіонального управління за участю закладів вищої освіти м. Харкова, представників регіональної влади та місцевого самоврядування Харківської області.

Оцінка територіального впливу [6] є одним із інструментів оцінювання та моніторингу реалізації політик у Європейському Союзі, який на нашу думку можливо застосувати для визначення значення впровадження існуючих концепцій соціально-економічного розвитку територій, як кращих практик управління регіональним розвитком та соціально економічними процесами функціональних типів територій.

Серед таких концепцій, на нашу думку, є концепція «Підприємницький університет», актуальність реалізації якої на регіональному рівні продиктована необхідність відновлення на інноваційних засадах управління соціально-економічним розвитком територій та економіки регіонів України [7, с.555], які постраждали внаслідок бойових дій що також суттєво вплинуло на освітнянський процес всіх рівнів в Україні та підготовку майбутніх фахівців для повоєнної економіки.

Ми вважаємо, що реалізація концепції «Підприємницький університет» у сучасних умовах оновлення регіонального розвитку є своєчасним кроком та діями з формування регіонального полюсу зростання, як функціонального типу територій Харківського регіону та створення проектів соціально-економічного відновлення і розвитку територій.

Слід визначити проведені дослідження ознак трансформацій закладів вищої освіти до підприємницького університету.

Так, І. Грищенко та інші [8, с.52-54] ідентифікують наступні ознаки трансформації Київського національного університету технологій та дизайну, а саме наявність наступних характеристик: 1. Посилене управлінське ядро; 2. Розширена периферія розвитку; 3. Диверсифікована база фінансування. 4. Стимулюючі академічні структури. 5. Інтегрована підприємницька культура.

Погоджуємося з висновками Т. Воронкової [9, с.32] стосовно бачення розвитку підприємницької діяльності університету через створення відповідної інфраструктура, а саме центрів досліджень, науково-дослідних лабораторій, бізнес-інкубаторів, технопарків, дочірніх фірм тощо для потреб бізнесу та держави.

О. Казак визначає одну із головних перешкод для формування підприємницьких університетів, а саме необхідність виходу за рамки існуючих академічних обмежень [10, с.69].

Слід також відмити сучасну практику укладання угод між територіальними громадами та університетами.

Так, Козятинська міська територіальна громада підписала Меморандум про співпрацю з Київським університетом права Національної академії наук України для розвитку освіти, культури та спорту в громаді [11].

Долинська громада Кіровоградської області підписали меморандум про співпрацю з Державним університетом економіки і технологій щодо відкриття відділення для організації навчання та підготовки майбутніх фахівців у Долинській громаді за спеціальностями: ІТ-технології; юриспруденція; фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок; гірництво; металургія[12].

Для реалізації концепції «Підприємницький університет» та формування регіонального полюсу зростання за участю Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця склалися відповідні умови, а саме - інноваційна діяльність кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики у

контексті дій у сфері публічного управління розвитком територій, створення концепцій розвитку територій та відповідної інституціонального середовища і функціональних просторів діяльності.

Так, відновлена робота Школи публічного адміністрування та управління проектами; проводяться наукові дослідження у сфері розвитку функціональних типів територій в рамках роботи Наукової школи «Управління розвитком територій у інформаційному суспільстві», керівник - Н. Гавкалова, проф, д.е.н.; ініційовано створення живої лабораторії розвитку територій, громад та регіонів; продовжується міжнародна наукова співпраця та розвиток партнерства з Асоціацією європейських прикордонних регіонів; укладена у 2016 році Угода про співпрацю між Харківською обласною радою, Асоціацією органів місцевого самоврядування Харківської області та Харківським національним економічним університетом імені Семена Кузнеця з метою розвитку партнерських відносин органів місцевого самоврядування Харківської області у сфері міжнародного, міжрегіонального і транскордонного співробітництва; розвиваються партнерські відносини з громадами Харківської області; удосконалюється міжкафедральна взаємодія з кафедрами Інституту економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця.

Перспектива проведення подальших досліджень полягають у розробки концепції «Підприємницький університет» у контексті досліджень аспіранта Е. Сиромолот, інноваційної діяльності кафедри державного управління, публічного адміністрування та економічної політики щодо формування регіонального полюсу зростання Харківського регіону, як функціонального типу територій, за участю Харківського національного економічного університету імені С. Кузнеця у партнерстві з територіальними громадами Харківщини та міжнародними партнерами Кафедри, у тому числі з Асоціацією європейських прикордонних регіонів.

Список використаних джерел

1. Про засади державної регіональної політики : Закон України № 156-VIII, від 5 02.2015 р.
2. Сиромолот Е. А. Вплив організаційних структур публічного управління на розвиток територій в умовах проведення реформ регіональної політики, євроінтеграційних процесів та повоєнного відновлення Синергія науки і бізнесу у повоєнному відновленні регіонів України : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції. Одеса: Олді+. 2024. С. 353-356. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/33571>
3. Policy Advice on the Roadmap for Local Self-Government Recovery from the Consequences of the War. URL: <https://rm.coe.int/cegg-pad-on-ukraine-recovery-strategy-in-lsg-area-eng-final-2-/1680aef4f0>
4. Полюси зростання: шлях до економічного відновлення та євроінтеграції України. URL: <https://decentralization.ua/news/19029>
5. Сиромолот Е. А. Удосконалення механізмів визначення функціональних типів територій як чинника євроінтеграційних процесів України / Е. А. Сиромолот // Публічне управління: проблеми та перспективи : матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 23 листопада 2023 р. : тези допов. – Харків: ТОВ «Константа», 2023. С. 508 – 514. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/31998>
6. Assessment of territorial impacts. URL: https://portal.cor.europa.eu/subsidiarity/Contributions%20TIA/18_Assessment%20of%20territorial%20impacts%202013-03-20_EN.pdf
7. Сиромолот Е. А. Вплив Good Governance на інноваційний розвиток та конкурентоспроможність екосистеми публічного управління розвитком територій.

Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 22 листопада 2024 р. : тези допов. - Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2024. С. 554-557. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/34961>

8. Грищенко І.М., Беялов Т.Е. Дослідження концепції підприємницького університету та інституційних факторів його діяльності. Актуальні проблеми економіки. 2020, №9 (231). С.46-55. https://eco-science.net/wp-content/uploads/2021/08/9.20_topic_Gryshchenko-I.M.-Belyalov-T.E.46-55.pdf

9. Воронкова Т. Є. Підприємницький університет: інтеграція освіти, науки, бізнесу. Агросвіт. 2018. № 21. С. 28-33. DOI: 10.32702/2306&6792.2018.21.28

10. Казак О. О. Сучасна концепція розвитку бізнес-університетів в Україні. Інновації вищої освіти України та ЄС у сучасному інформаційному суспільстві: Збірник наукових праць. 2021. С. 66-70. <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38312/>

11. Університет підтримує Козятин: підписано Меморандум про співпрацю. URL: <https://kozyatyn.info/Podii/universitet-pidtrimue-kozyatin-pidpisano-memorandum-pro-spivpratsyu-11958392.html>

12. У Долинській громаді вперше відкриють університет. URL: <https://gre4ka.info/suspilstvo/74403-u-dolynskii-hromadi-vpershe-vidkryiut-universytet/>